

Η κυπριακή εποποιία στο έργο του Ρωσσο-Κύπριου ζωγράφου-ποιητή Συμεών Βολτσκόβ

Τον χαιρετιστήριο λόγο στην παρουσίαση του λευκόματος, που έγινε στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη στις 10/12/2019, απηύθυνε ο Δρ. Κλείτος Ιωαννίδης.

Ο μεγάλος Γάλλος ποιητής, που επισκέφτηκε την Κύπρο, ο Αρτούρ Ρεμπώ σ' ένα του στίχο λέει «βιαστικός για να βρω τον τόπο και την διατύπωση» (pressé de trouver le lieu et la formule). Ο Συμεών Βολτσκόβ βρήκε και τόπο, βρήκε και διατύπωση.

Ο τόπος του, το έργο του, ζωγραφικό και ποιητικό, είναι η Ρωσία, κι η Ουκρανία, ο Εύξεινος Πόντος, κι η Κύπρος. Αυτά τραγουδά και αυτά υμνεί και ζωγραφίζει. Διατύπωση είναι η γλώσσα της ζωγραφικής την οποία ξέρει άριστα, τόσο τη γραμματική της, όσο

και το συντακτικό της και την ορθογραφία της. Και είμαι ευτυχής που μέσα από τη σχέση και τη φιλία με την Λάρα, γνώρισα τον πατέρα της, αυτό τον σπουδαίο δημιουργό, με μια τέχνη σπουδαία και τέλεια, όπως θα 'λεγε ο Αριστοτέλης.

Επειδή τα πάντα σε αυτή τη ζωή είναι αίσθηση, απόψε μέσα από το φιλμάκι και προχτές μέσα από το μεγαλύτερο

ντοκιμαντέρ, είχαμε

πάρα πολλές αισθήσεις από τον Συμεών Βολτσκόβ. Αυτή τη λέξη «αίσθηση» μου την είπε ένας άθεος θεολόγος! ήταν και θεολόγος ήταν και άθεος. Γιατί, - του έλεγα, - αφού δεν πιστεύεις σε τίποτε, τί είναι τότε για σένα η ζωή; Μια αίσθηση... - απαντούσε. Και όσο περνούν τα χρόνια, καταλαβαίνω αυτό που μου είπε ο φίλος μου στην Γερμανία Ευάγγελος Κωνσταντίνου, Καθηγητής Βυζαντινολογίας και Νεοελληνικής Γραμματείας στο Würzburg. Με αυτό θέλω να πω, ότι ο άνθρωπος είναι αίσθηση, αλλά είναι και στιγμή. Σ' ένα μου ποίημα λέω: «μικρή είναι η ζωή και οι στιγμές μεγάλες». Η ζωή είναι μικρή: 80, 100 χρόνια. Οι στιγμές όμως είναι πολύ μεγάλες, μπορεί, δηλαδή, να ανοίξουν τα παράθυρα προς την Αιωνιότητα. Μπορεί να μην στέκουν πάντα, και αυτό είναι η τραγωδία του ανθρώπου, στέκουν όμως σε κάποια έργα, όπως τα έλεγε ο Γκαίτε: «Ωραία στιγμή, στάσου». Και ο Συμεών Βολτσκόβ εξέφραζε μέσα από τις υπέροχες στιγμές του την τραγωδία του ανθρώπου της Κύπρου, την προσωπική του, την οικογενειακή του, του γιού του που έχασε, τη γυναίκα του.

Καταγράφοντας και διατυπώνοντας αυτό που λέει ο Ρεμπώ, τις υπέροχες στιγμές του, μας άφησε ο μοναδικός αυτός Ρωσσο-Κύπριος καλλιτέχνης, (διαποτισμένος έως τα έγκατα της Ψυχής του με ελληνικό πνεύμα), ένα πολύ σημαντικό έργο. Ήταν πιστός στο Ντοστογιεφστικό «Η Ομορφιά θα σώσει τον κόσμο». Αυτή είναι η Ομορφιά - με το «ευ» και «μορφή», η Ευμορφία, δηλαδή. «Τέλος γαρ η μορφή», - έλεγε ο

Αριστοτέλης. Τα πάντα οδηγούν στη μορφή σε αυτό τον κόσμο, γιατί αν δεν σαρκωθεί ο λόγος, παραμένει λόγος. Εκείνο που χρειάζεται είναι η σάρκωση και οι καλλιτέχνες σαρκώνουν τον λόγο, ποιητές, ζωγράφοι, γλύπτες, μουσικοί. Αυτή η σάρκωση είναι η μορφή, που λέει ο Αριστοτέλης, η καταγραφή μέσα στο χρόνο.

Είμαστε όλοι, δυστυχώς, όντα χρονικά, με τη νοσταλγία του αιώνιου. Ο Συμεών Βολτσκόβ είχε αυτή την νοσταλγία, γι' αυτό κι έγινε άλμπατρος. Άλμπατρος - μού θυμίζει τα λόγια του Μποντλέρ : «στο βάθος του αγνώστου για να βρεις το καινούριο», και εύρισκε το καινούριο ο Συμεών, μέσα από τη γλώσσα της ζωγραφικής και του λόγου της ποίησης, την άλλη γλώσσα. Πάντα υπάρχει στην Τέχνη η άλλη γλώσσα. Όσοι δεν καταφέρνουν να βρουν την άλλη γλώσσα, την άλλη θάλασσα, (και μας έδειξε πολλές θάλασσες και πολλά τοπία αυτός ο σπουδαίος paysagist, δεν καταφέρνουν να κάνουν σπουδαία και σημαντική τέχνη.

Γι' αυτό, Λάρα μου, σου εύχομαι να έχεις πολύ δυνατές αναμνήσεις από τον πατέρα σου, γιατί ο άνθρωπος είναι μεν αίσθηση, αλλά και ανάμνηση. Αυτές τις στιγμές θα τις αφήσεις μες την ψυχή σου, όπως κι όλοι εμείς, για να τον αγαπάμε, και να θυμόμαστε τον δημιουργό που κατάφερε να κλέψει κάτι από το θάνατο.

Δρ. Κλείτος Ιωαννίδης, επιφανής λόγιος και ποιητής, Πρόεδρος της Εθνικής Εταιρίας, Λογοτεχνών Κύπρου και της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου

Ο Συμεών Βολτσκόβ και η Κύπρος

Ο Σωκράτης βρίσκεται στη φυλακή, πλησιάζει η ώρα που θα πει το κώνειο. Ο Σιμμίας, ο μαθητής του, βρίσκεται δίπλα του και απορεί για την απάθεια, με την οποία αντιμετωπίζει τον επερχόμενο θάνατο. Ο φιλόσοφος τον διαβεβαιώνει ότι αισθάνεται όπως στην καθημερινή ζωή του και θεωρεί καλή τύχη και όχι συμφορά ό,τι θα πάθει. Παραθέτω και μεταφράζω πρόχειρα όσα γράφει ο Πλάτωνας στον Φαίδωνα, για το προθανάτιο αίσθημα των κύκνων (84e-85a):

[Όταν καταλάβουν οι κύκνοι ότι έρχεται η μέρα του θανάτου τους, αν και κελαηδούσαν και πριν, τότε ψάλλουν τα περισσότερα και τα ωραιότερα τραγούδια τους, γιατί χαίρονται που θα πάνε κοντά στον θεό του οποίου είναι θεράποντες. Οι άνθρωποι όμως, επειδή οι ίδιοι φοβούνται τον θάνατο, ψεύδονται για την περίπτωση αυτή των κύκνων και ισχυρίζονται ότι τραγουδούν αυτοί από τη λύπη τους, θρηνώντας για τον θάνατο. Και δεν λογαριάζουν ότι κανένα πετεινό του ουρανού δεν κελαηδά, όταν πεινάει ή όταν κρυνώνει ή όταν αισθάνεται κάποια άλλη λύπη, ούτε και αυτό ακόμα το αηδόني και το χελιδόνι και ο τσαλαπετεινός, για τα οποία υπάρχει η άποψη ότι κελαηδούν λυπητερά, όταν θρηνούν].

Αυτή τη σκέψη έκανα, εκεί πήγε το μυαλό μου, διαβάζοντας το βιβλίο με τίτλο Άλμπατρος του Συμεώνος Βολτσκόβ, που είχε την καλοσύνη να μου δωρίσει η κ. Λαρίσσα Παρτζίλη, η κόρη του, στο συνέδριο προς τιμήν του ποιητή Κυριάκου Χαραλαμπίδη, πέρυσι τον Ιανουάριο στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Κύπρου. Και για να συνδέσω τα ποιήματα με την παράδοση των κύκνων, θα πω ότι είναι αντλημένα από τη συλλογή του Κραυγή της ψυχής, έκδοση του 1993, γραμμένα όταν ο ποιητής ήταν ήδη ηλικιωμένος. Ήταν, πράγματι, μια λιγυρή θρηνητική μολπή, τραγούδια κύκνου (οι Μούσες θέλουν κύκνους τους ποιητές τους), ο οποίος δεν είχε προαίσθημα για το τέλος

της δικής του της ζωής, αλλά θρηνούσε πικρά για τον χαμό της αγαπημένης του συζύγου, με αθεράπευτο ελεγειακό τόνο, που εξέπεμπε παθητικό λυρισμό. Ο Συμεών Βολτσκόβ ψάλλει τη ζωή που χάθηκε, τη ζωή διά του θανάτου, όντας και ο ίδιος στο μεταίχμιο του είναι και του απιέναι. Θρηνεί με μια ιδιότυπη χαρμολύπη, χαρά για το βιωμένο, το εαρινό, το φωτεινό, και λύπη για την απώλεια, μεταγγίζοντας στα ποιήματά του τη λατρεία στη φύση της αγαπημένης πατρίδας του, της Ρωσίας αφενός, και αφετέρου τον έρωτα της δεύτερης πατρίδας του, της Κύπρου, συζευγνύοντας με πρωτοφανή αρμονία τις πηγές της αγάπης και της ζωής του, τον μαγικό έναστρο ουρανό της Ουκρανίας με τον λαμπρό ήλιο της Κύπρου.

Το ίδιο σκηνικό, που το ζωντανεύουν τα χρώματα και τα σχέδια και όχι ο λόγος, διακρίνεται και στο εικαστικό έργο του Βολτσκόβ, ζωγράφου με γνωστές στην Κύπρο

επιδόσεις. Στους πίνακές του αναμιγνύονται τα χρώματα της άνοιξης της Ρωσίας με τον γαλάζιο ουρανό και τη θάλασσα της Κύπρου, με εναλλαγές και προσμείξεις απρόσμενες, αφού συχνά μεταφέρονται σε κυπρόθεμους πίνακές του οι αυστηρές ρωσικές γραμμές και φωτοσκιάσεις ή μεταφέρονται στις απεικονίσεις και τους ζωγραφικούς όγκους του στοιχεία που δεν προσιδιάζουν στο αίθριο κυπριακό τοπίο. Αυτό το ζευγάρι μπορώ να διακρίνω σε πίνακές του, όπως «Το κάστρο της Καντάρας στο φως του φεγγαριού» και να το επιβεβαιώσω με τους στίχους του:

Μελαγχολώ, όταν κοιτάω την Οικουμένη,
Εκεί που λάμπει με διαμάντια ο ουρανός

ή τον πίνακα της «Άβατης Μονής του Σταυροβουνίου», όπου στο άκρο των μαύρων βράχων, ορθόδοξα φωτεινή και αναστάσιμη προβάλλει η Μονή, με χρώματα κυπριακά, και σύμφωνα με τους στίχους του Βολτσκόβ, ο δρόμος μέσα από τις στροφές

μάς οδηγεί σε μια μονή που αναρριχήθηκε,
που ακουμπά στον σύννεφων τις μαγικές φωλιές,
και μακριά από τον κόσμο αιωρήθηκε...»,
κατά την αισθαντική μετάφραση της θυγατέρας του.

Ο Συμεών Βολτσκόβ, κατά τη γνώμη μας, βιώνει με πάθος την ομορφιά και των δύο πατρίδων του. Την άτεγκτη ωραιότητα του Βορρά και την ιλαρή καλλονή του Νότου, την ορμή και το πάθος. Είναι άρρηκτα δεμένα μέσα του και αζεχώριστα, ώστε το ένα να μεταδίδει οργανικά ιδιότητες του στο άλλο. Την πρωτόγνωρη αυτή αρμονία λόγου και εικόνας, Βορρά και Νότου, μόνο η ευαισθησία ενός Βόρειου, όπως ο Βολτσκόβ, που τον

σαγήνευσε ο μεσογειακός Νότος, θα μπορούσε να νιώσει και να αποδώσει ποιητικά, μόνο η ρομαντική ιδιοσυστασία ενός ζωγράφου, και συνάμα ποιητή, που γαλουχήθηκε στον ρωσικό κόρφο και ερωτεύθηκε την αγκαλιά της Κύπρου.

Η ποίηση του Βολτσκόβ έχει διπλή αφετηρία, δύο μεγάλες αγάπες, δύο γυναικείες πηγές. Είναι η έννοια της πατρίδας, από τη μια πλευρά, με ρωσική αφετηρία, και η παρουσία της γυναίκας, της συζύγου του, που πέθανε αιφνίδια, λίγο πριν εγκατασταθούν στην κυπριακή γη, κοντά στην κόρη τους. Μάλιστα, συνδέονται άρρηκτα, με δεσμούς συγγενικού αίματος, αφού η κόρη τους Λάρα, εγκαταστημένη στη Μεγαλόνησο από το 1970, αφότου παντρεύτηκε τον γνωστό διεθνούς εμβέλειας Κύπριο αρχιτέκτονα Μάρκο Παρτζίλη, που βραβεύτηκε κατ' επανάληψη στις Διεθνείς Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής, αποτέλεσε την αιτία να αποκτήσει ο Συμεών Βολτσκόβ και δεύτερη πατρίδα στην Κύπρο, την οποία πολύ αγάπησε, στέριωσε στα χρώματά της και την ύμνησε με τον χρωστήρα και τον στίχο του. Στη ζωή του οι πατρίδες συνδυάστηκαν με την αρχή και το τέλος, με τις ιερότερες στιγμές του ανθρώπινου βίου, με τη ζωή και τον θάνατο. Τον αντικατοπτρισμό της μιας αγάπης στο πρόσωπο της άλλης τον περιγράφει χαρακτηριστικά στο ποίημά του «Ελιές», γραμμένο στην Κύπρο, αποτιμώντας παράλληλα την επίγεια διαδρομή του:

Ελιές, ελιές, ανείπωτες ελιές...
Απλώθηκαν στο δρόμο κατά μήκος.
Μα εγώ αναζητώ τις ρώσικες ιτιές
Που κλαίνε για μένα ίσως.

Το σπίτι με στέγη από σανό
Στη γη ρίζωσε γέρικα γερμένο.
Την άγνωστη μοίρα σε δρόμο σκοτεινό
Βγήκα απ' εδώ να την προσμένω [...]

Αποκορύφωμα, ωστόσο, και πηγή έμπνευσης του όλου έργου του υπήρξε ο θάνατος της λατρεμένης συζύγου του, κατακλείδα θα έλεγα των τραγουδιών του, κύκνεια άσματα για την απώλεια και το πένθος, αλλά και προμηνύματα της δικής του θανάτου. Κύκνοι, όπως ανέφερα, κατά την ποιητική παράδοση οι ποιητές, αυτός είναι ο λόγος που επ' ονόματί τους άρχισα την ομιλία μου με το ταιριαστό στον βίο και στην πολιτεία του Συμεώνος Βολτσκόβ, πλατωνικό χωρίο.

Ξεκίνησα, επηρεασμένος προφανώς από την ευαίσθητη ψυχή του ποιητή, από τον ορθόδοξο καταναγκασμό που αντανακλά το έργο του, και από την ρωσορωμαίικη καρδιά του. Υπέδειξα αγνά τη συνομιλία του εικαστικού με τον ποιητή και άφησα να διαφανούν διακριτικά οι κυπριακές πηγές του. Στο 2ο κυπριακό σονέτο του γράφει για το ταξίδι του από τη Ρωσία σε χώρα άλλη:

Το πολυπόθητό μου όνειρο ζωντάνεψε με βήματα
Μέσα στις θάλασσας την άπλα τη μεγάλη.
Το τρεχαντήρι μου γλιστρά πάνω στα κύματα
Και ξενιτεύοντας με οδηγεί σε χώρα άλλη.

Παρά την αβεβαιότητα της αλλαγής, είναι εμφανής η πνευματική έξαρση που τον διακατέχει, η αίσθηση της μαγείας που του επιφυλάσσει η «άλλη χώρα», η γλυκεία Κύπρος, και κλείνει με τους στίχους:

Ω χαίρε τη στιγμή αυτή, ψυχή μου!
Ωσότου μέσα σου υπάρξει ο πυρσός!

Θα επιχειρήσω να περιγράψω τα συναισθήματα του ποιητή – τον ζωγράφο άλλοι είναι αρμόδιοι να αποτιμήσουν –, μέσα από τα 14στιχα της ενότητας «Κυπριακά σονέτα» πρωτίστως, αξιοποιώντας ωστόσο, συνάμα και άλλα ποιήματα της συλλογής του, στην αγαπητικά δοσμένη μετάφραση της κόρης του κυρίας Λάρας Παρτζίλη, συνθέσεις που έχουν την κυπριακή αξία τους, γραμμένα στο νησί, κυρίως μετά τη μακρόχρονη μόνιμη εγκατάστασή του. Τα σονέτα αυτά, γραμμένα στο διάστημα 1988-1992, αποτελούν μια άτυπη αυτοβιογραφία του Βολτσκόβ και αφορούν ποικιλότροπα το νησί, είτε ρητά αποκαλυπτόμενο στους στίχους τους, είτε υπόρρητα, όταν τα συναισθήματα που πυροδότησαν την έμπνευσή τους οφείλονταν σε γεγονότα που έχουν άμεση σχέση με αυτό και τους ανθρώπους του. Είναι πόθοι και πόνοι της ψυχής του ποιητή, που τους περιέβαλε με ιερότητα και τους απέδωσε ιεροπρεπώς, «σαν τραγουδά η ιερή Μούσα της ψυχής», για να χρησιμοποιήσω τα δικά του τα λόγια. Είναι τα κρίσιμα γεγονότα των ετών 1988-1989 στη Ρωσία και η αβεβαιότητα για τις τύχες της πατρίδας που χειμάζεται, είναι η ανησυχία η προσωπική και οι υπαρξιακές αγωνίες, που τον συνταράζουν, είναι τα πάτρια χώματα που αφήνει με θλίψη πίσω, είναι όμως και η ανακάλυψη του Παραδείσου της Κύπρου:

Όλα ανθίζουνε εδώ, μοσχοβολούν...
Ακόμα και στις πέτρες Παράδεισος ηχεί.
Μα την Πατρίδα η καρδιά κι η ψυχή μου όλο θρηγνούν,
Τον πόνο μου γι' αυτή δεν απαλύνει η φυγή.

Μελαγχολώ, όταν κοιτάω την Οικουμένη,
Εκεί που λάμπει με διαμάντια ο ουρανός,
Και τραγουδά η ιερή Μούσα λυπημένη,
Πως η ζωή είν' ένας ψευδοθησαυρός.

Καθώς μιλάω με το φλογισμένο ουρανό,
Κάτι με σπρώχνει ν' αγκαλιάσω όλο το σύμπαν...
Κι από άστρο ζαφειρένιο μακρινό
Νοερά πέμπω σ' ένα φίλο κάποιο σήμα.

Κι ωσότου δεν στερεύει η πηγή για τη ζωή
Πιστεύω στη φιλία και η πίστη μου ιερή.

Οι νοσταλγικές αναμνήσεις του στην Κύπρο αναφλογίζονται και μετατρέπονται οι στίχοι σε περιπαθή ποίηση. Ευγνώμων στον Θεό για τη μέχρι τότε ζωή του, θυμάται τα παλιά, αλλά δεν εγκλωβίζεται παθητικά στη θύμηση αυτή, η ανάμνηση της νιότης τον ενδυναμώνει.

Από τις τοποχρονολογήσεις των ποιημάτων του διακρίνουμε τις φυσιολατρικές διαδρομές του: Λευκωσία, Λάρνακα, Αγία Νάπα. Και οι πίνακές του μαρτυρούν κάποιες άλλες διαδρομές σε τόπους του νησιού, που ψυχικά τον ταλανίζουν βασανιστικά, θυμίζοντάς του την Ουκρανία: Κάστρο της Καντάρας, παλιά Αμμόχωστος, Μονή Μαχαιρά, Σταυροβούνι, Κεράνεια, Τρόδος, Πάφος:

Της Ανατολής το ρόδινο μυστήριο
– Του ήλιου ο δίσκος ανάβει όπου νάναι.
Και ήδη των ψαράδων τα μεγάλα τρεχαντήρια
Σε ήσυχα νερά της θάλασσας γλιστράνε.

Εραστής της ομορφιάς της φύσης, θα την ψάλλει με ποικιλία ήχων στα κυπριακά ποιήματά του, θα νιώσει τον ερωτισμό της και θα τον διοχετεύσει στο γυναικείο κάλλος και τη λατρεία του:

Και η χαρά είν' πιο γιομάτη και μεγάλη,
Όταν ζεστό φιλί στις νύχτας τη σιωπή,
Φιλί γυναίκας λατρευτής θε να σε βγάλει
Από τους έντιμους σου κόπους νικητή.

Όποιος αγιάσει αυτό που θ' αγαπήσει,
Έχει τον λόγο μου πως στη ζωή θα ευτυχήσει...

Τα δύο τελευταία δίστιχα των περισσότερων σονέτων του Βολτσκόβ αξίζει να προσεχθούν. Σαν επιμύθια, σαν αποφάνσεις και αξιώματα περικλείουν τη σοφία του, την πείρα του, την αγάπη του στη ζωή και στους ανθρώπους.

Το «Σταυροβούνι», το 8ο κυπριακό σονέτο, που αποκτά βάθος, αν το διαβάσει κανείς αντικριστά με τον ομώνυμο πίνακά του, αποτελεί δείγμα των λίγων περιγραφικών του ποιημάτων. Ωστόσο, η περιγραφή σταδιακά πνευματοποιείται, για να έλθουν ως μήνυμα οι τρεις τελευταίοι στίχοι του ορθόδοξου ποιητή:

Γλιστρά η σερπαντίνη σε απότομες στροφές,
Και οδηγεί σε μια μονή που αναρριχήθηκε,
Που ακουμπά στων σύννεφων τις μαγικές φωλιές,
Και μακριά από τον κόσμο αιωρήθηκε...

Πάνω στο βράχο, στον αδιάβατο το δρόμο
Με τους κρημνούς, μέσα στην άκανθα φωλιάζοντας,
Εμπνέει δέος στους προσκυνητές και κάποιο τρόπο,
Τα όρια στους γήινους κανόνες παραβιάζοντας.

[...]

Εικόνα της θάλασσας της Κύπρος, σε ώρες σφοδρής τρικυμίας, αποτελεί το σονέτο «Μενεξεδένιοι κρημνοί». Δύο πίνακες του Βολτσκόβ απεικονίζουν μια τέτοια θαλασσοταραχή: «Το κάστρο της Πάφου» και πολύ περισσότερο «Οι κρημνοί και το κύμα». Η ρωσική φυσιολατρία εναλλάσσεται με την κυπριακή. Ο Βολτσκόβ θεωρεί το μενεξεδένιο χρώμα με τη ματιά του Βόρειου, ταιριαστό με την αγριεμένη θάλασσα. Ο άνθρωπος του μεσογειακού Νότου το χαίρεται στα μενεξεδένια δειλινά του, σε ώρες γαλήνης της φύσης. Είναι οι αντιθέσεις και οι ισχυρές αντιστίξεις που συμμείχθηκαν μέσα του και απέδωσαν με ρωσικούς φυσικούς όρους την κυπριακή θαλασσογραφία. Είναι το ίδιο πάντρεμα που διακρίνει κανείς στους στίχους του υπό την επίδραση των δύο πολιτισμών:

Στη θάλασσα, την έρημη, όπου ξεσπάει το κύμα,
Μενεξεδένιοι κρημνοί απότομα λοξεύουν,
Κι υψώνονται στην άχνα τη μαργαριταρένια σαν παγίδα,
Και σαν φαντάσματα σιωπούν για όσα ξέρουν.

Ο θάνατος της γυναίκας του ήταν η αφορμή να γράψει ορισμένα από τα καλύτερα ποιήματά του, όχι μόνο μεταξύ των κυπριακών σονέτων του, αλλά και σε ολόκληρη την συλλογή του Κραυγή της ψυχής. Και σε συνειρμό με τον Πετράρχη, τον πατέρα του σονέτου, αλλά και την αθάνατη του Μούσα, τη Λάουρα, έρχεται η εικόνα του ποιητή

Συμεών Βολτσκόβ, ο οποίος μέσα από τους στίχους του αναβιώνει την υπέροχη, ξεχασμένη σχεδόν σήμερα μορφή ποιημάτων που λέγονται σονέτα. Πηγή έμπνευσης γι' αυτά αποτελεί, βεβαίως, η δική του Μούσα, η πιστή Γκρεκιά Κατερίνα (για χάρη της οποίας αποφασίζει να αφήσει τη Ναυτική Σχολή της Σεβαστούπολης, όπου ήταν τελειόφοιτος και ήδη έκαμνε την πρακτική του σ' ένα επιβατικό πλοίο, όπου έμελλε να γνωρίσει την ευτυχία της ζωής του. Έτσι, ακολουθεί την Κατερίνα στη Μόσχα, όπου αυτή φοιτούσε, για να σμίξουν για πάντα με τα δεσμά του γάμου και με τους όρκους μιας παθιασμένης Αγάπης).

Δεν υποκρίνομαι και η καρδιά ποτέ δεν ψεύδεται:
Εσύ μ' ευτύχησες για όλη τη ζωή μου,
Κι ανεκπλήρωτο το χρέος μου, σαν φεύγω
Στις σκέψεις μου για να σε βρω, μοναδική μου!

Τα ποιήματά του αυτά, από το 10ο σονέτο και εξής, είναι κυρίως ελεγειακά, επιμνημόσυνοι ύμνοι, παθητικοί θρήνοι. Ο Βολτσκόβ είχε τη δυστυχία να χάσει προσφιλή του πρόσωπα και να πληγεί βαθιά η ευαισθησία του. Ο χαμός όμως της γυναίκας του ήταν αβάσταχτος. Γι' αυτό και επανέρχεται αθεράπευτα στο πένθος αυτό και το μεταγγίζει στο τραγούδι του:

Ακόμα και σε μας δεν ήταν όλα ονειρεμένα:
Ο χωρισμός συχνά μας στέρησε χαρές.
Μα η αγάπη μου ήταν αστείρευτη για Σένα,
Μοναδική μου, αλησμόνητη και σήμερα και χθες.

Τα σονέτα αυτά, το ήμισυ περίπου των κυπριακών του, τα οφείλει η Κύπρος στη Αικατερίνα Αλεξέγεβνα Βολτσκόβα, μια Ελληνοπούλα από τον Εύξεινο Πόντο, που έγινε πιστή σύζυγος του καλλιτέχνη και η λατρευτή του Μούσα. Ωστόσο, η γνωριμία του ποιητή με την ελληνικότητα της κυπριακής ψυχής, την κυπριακή φύση, την κυπριακή ζωή έγινε, ασφαλώς, χάρη στην κόρη τους, που ήταν παντρεμένη στην Κύπρο. Είναι εκείνη που του ενέβαλε την αγάπη για την Κύπρο. Σπουδαίο ρόλο, βέβαια, έπαιξε και η παραδοσιακή φιλοξενία των Κυπρίων, που τον αγκάλιασαν με πολλή αγάπη, τόσο ως άνθρωπο, όσο και ως καλλιτέχνη.

Ο Συμεών Βολτσκόβ αποτελεί λαμπρό παράδειγμα ξένου, που από μέρη μακρινά έρχεται στο νησί και ριζώνει, βαπτίζεται στις παραδόσεις του, ζει τον πολιτισμό του, αποκτά τις ιδιότητες της ψυχής του, εμπνέεται από τις καλλονές του και του αφιερώνεται.

Θα κλείσω με δύο μόνο στροφές από το μεγάλο ποίημα «Αναμνήσεις από την Κύπρο», σε μετάφραση του ποιητή Γιώργου Μολέσκη. Είναι μαρτυρικές του τρόπου που έκλεισε μέσα του την ιστορία και τον πόνο της δεύτερης πατρίδας του:

Στην κάψα του μεσημεριού μες στα χαλάσματα
Της Αμμοχώστου των ναών και των κτισμάτων
Προσκυνητής γυρίζω απ' τα χαράματα,
Αιχμάλωτος της τέχνης τούτης των θαυμάτων.

Το βλέμμα ερευνητικό γλιστρά στ' αχνάρια
Των ενετικών τειχών, στα βάθη των αιώνων
Βυθίζεται η σκέψη και τα σημάδια
Πικρών που πέρασαν ακολουθιά των χρόνων.

Τιμή στην Κύπρο που αισθάνθηκε δικός της άνθρωπος ένας σπουδαίος καλλιτέχνης του Βορρά και άφησε τα ίχνη του στην τέχνη της, τόσο με τους πίνακές του, όσο και με τα ποιήματά του.

Θεοδόσης Πυλαρινός, εμβριθής μελετητής της
κυπριακής ποίησης, Ομότιμος καθηγητής
λογοτεχνίας Ιονίου Πανεπιστημίου